

Warszawa, 07 lipca 2022 r.

Sekretarz Stanu

DLPK-I.053.5.2022

Pan

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na zapytanie z 7 czerwca 2022 r. (znak: II.519.1039.2017.MM), przesłane drogą elektroniczną, zawierające postulaty rozszerzenia obligatoryjności rejestrowania dźwięku lub obrazu i dźwięku na wszystkie czynności w postępowaniu karnym, z których wymagane jest sporządzenie protokołu - uprzejmie przedstawiam co następuje.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że utrwalenie czynności procesowych za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk ma charakter obowiązkowy (art. 147 § 2 i 2b k.p.k.) lub fakultatywny (art. 147 § 1 k.p.k.). Ponadto obowiązek utrwalenia czynności za pomocą urządzenia audiowizualnego występuje w postaci bezwzględnej i względnej. Bezwzględnie utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk czynności określone w art. 147 § 2 i 2a k.p.k. Względny obowiązek dotyczy utrwalenia przebiegu rozprawy. Okolicznością warunkującą dopełnienie tego obowiązku są względy techniczne, a zatem techniczne możliwości utrwalenia przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia audiowizualnego, występujące w danym sądzie. Jeżeli zatem określony sąd nie posiada technicznych możliwości utrwalenia przebiegu rozprawy w taki sposób, obowiązek utrwalenia tej czynności, o którym mowa w art. 147 § 2b k.p.k., nie zostanie dopełniony, co świadczy o relatywnym charakterze tego obowiązku. Okolicznością nadającą relatywny charakter obowiązkowi utrwalenia przebiegu rozprawy w sposób przewidziany w art. 147 § 2b k.p.k. są względy techniczne.

W dalszym zakresie warto zauważyć, że obowiązujące rozwiązania prawne nie ograniczają gwarancji procesowych osoby biorącej udział w czynności protokołowanej

do weryfikowania treści protokołu, sporządzanego z jej przebiegu. Wskazać tutaj należy, iż zgodnie z treścią art. 148 § 2 k.p.k. osoby biorące udział w czynności mają prawo żądać zamieszczenia w protokole z pełną dokładnością wszystkiego, co dotyczy ich praw lub interesów. Natomiast stosowanie do treści § 4 cytowanego przepisu osoby te mają również prawo żądać odczytania fragmentów ich wypowiedzi wciągniętych do protokołu. Dodać także należy, iż zgodnie z treścią art. 150 § 1 k.p.k. przed podpisaniem protokołu przez osoby biorące udział w czynności należy go odczytać i uczynić o tym wzmiankę w jego treści. Zgodnie z § 2 cytowanego przepisu osoba biorąca udział w czynności może zgłosić zarzuty co do jego treści. Z uwagi na powyżej przytoczone przepisy, warto wskazać, iż w obecnie obowiązującym stanie prawnym, gwarancje dla osób biorących udział w protokołowanych czynnościach procesowych, w zakresie kontrolowania jego treści, pozostają na stosunkowo wysokim poziomie. Tym samym, nie zachodzi potrzeba, aby każda czynność procesowa, bez względu na jej znaczenie dla prowadzonego postępowania karnego, musiała być rejestrowana za pośrednictwem obrazu lub dźwięku. Niemniej jednak prokuratorzy niejednokrotnie korzystają z tego uprawnienia w najpoważniejszych postępowaniach prowadzonych we wszystkich jednostkach organizacyjnych prokuratury i stosownie do treści art. 147 § 1 k.p.k. utrwalają przebieg czynności protokołowanych za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk lub obraz i dźwięk jednocześnie.

Postulaty dotyczące objęcia obowiązkiem wszystkich czynności protokołowanych w postępowaniu przygotowawczym nie uwzględniają nie tylko specyfiki (w tym dynamiki tego etapu postępowania karnego i części spośród realizowanych w jego toku czynności) ale także ogromnej liczby tych czynności przeprowadzanych każdego dnia tak przez prokuratorów, jak i przez Policję oraz inne uprawnione do ich wykonywania organy. Co więcej, prezentowany – w piśmie z 7 czerwca 2022 r. - argument na poparcie owych postulatów – tj. przekonanie, że nagrywanie wszystkich czynności w postępowaniu przygotowawczym „stanowiłoby wyższy poziom ochrony funkcjonariuszy publicznych (...) przed pomówieniami o nadużycie uprawnień lub niedochowanie obowiązków” jest mało przekonujące, zwłaszcza przy sporządzaniu zapisu audio. Obecnie bowiem pomówienia takie opierają się w szczególności na kwestionowaniu prawdziwości podpisanych protokołów, a przy wprowadzeniu obowiązku rejestracji audio lub audiovideo niewykluczone, że byłyby podejmowane próby kwestionowania autentyczności, a zwłaszcza kompletności takich zapisów.

W dalszym zakresie należy wskazać, że tematyka utrwalania przebiegu – m.in. - rozpraw nie jest zagadnieniem nowym. W latach 2006-2008 prowadzono działania związane z wyposażaniem sal rozpraw w wydziałach karnych wskazanych sądów (45 sal w SO

i 20 w SR) w sprzęt do wideokonferencji, umożliwiającą - zgodnie z ówczesnie obowiązującymi przepisami - również rejestrację przebiegu rozprawy.

Kolejnym działaniem w zakresie rejestracji rozpraw była realizacja projektu e-Protokół, który zapewniał techniczną możliwość realizacji Ustawy z dnia 29 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 108, poz. 684) oraz Ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2014 r., poz. 679), poprzez wdrożenie w całej Polsce protokołu elektronicznego w sprawach cywilnych i sprawach o wykroczenia.

Podobne działania były również podejmowane w odniesieniu do rejestracji rozpraw w sprawach karnych. Temat ten był też w przeszłości przedmiotem zainteresowania i wystąpień m.in. ówczesnych Koordynatorów Krajowych ds. wdrożeń systemów teleinformatycznych w sądach powszechnych, szczególnie w kontekście możliwości rejestrowania rozprawy karnej przy wykorzystaniu istniejącej już infrastruktury oraz systemu teleinformatycznego opracowanego na potrzeby procedury cywilnej. Podjęte prace nie weszły jednak w fazę wdrożenia.

Odnosząc się do wskazanego w piśmie z 7 czerwca 2022 r. braku nagrywania rozpraw w Sądzie Najwyższym, to należy zauważyć, że na mocy Porozumienia z dnia 17 kwietnia 2019 roku pomiędzy MS, SN i SA Wrocław, Sądowi Najwyższemu zostało udostępnienie nieodpłatnie i bezterminowo oprogramowania ReCourt i RCS służące do obsługi urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk, na potrzeby elektronicznego protokołowania posiedzeń przed Sądem Najwyższym.

Finalnie jednak trzeba zaakcentować, że wprowadzenie obligatoryjnego nagrywania każdego przesłuchania, przy założeniu, że na rozprawie zapis obrazu i dźwięku przesłuchania będzie odtwarzany, tak jak w przypadkach przesłuchań przewidzianych w art. 185a-c k.p.k. zgodnie z art. 185a § 3 k.p.k. i art. 185c § 2 k.p.k., prowadziłyby do przedłużania postępowań.

Reasumując - należy podnieść, że obecnie nie są planowane prace we wskazanym zakresie. Niemniej, zaprezentowane uwagi stanowiąc będą przedmiot uważnej analizy i monitorowania ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości.

Z poważaniem

Marcin Warchoł

/podpisano elektronicznie/